

DAZIRA DAZIR!..

— İşin mi yok a Felek? dese birisi; kendisinin alınandan öpeceğim. Çok defa karışıp karışmamakta fark olmayan şeylere burnumu sokuyorum. Bunların birisi televizyon yayınlarıdır. Sen kim, televizyon kim? Ama neyleyim ki; biz çizmeyi aşmıyoruz. Çizme bâzan bizl aşırıyor...

Ve bu sırada geçenlerde — şimdi nedense ilga edilen eğlenceli bir yarışma programında — müsabıklara sorulan acaip kelimelerden birinin yanlış olduğunu gördüm. Bu kelime Dazara dazar idi. Anamdan öğrendiğim İstanbul lehçesinde ben bu kelimeyi Dazıra dazır diye biliyordum. Ona güvenerek gazeteye yazdım ve yazarken de kelimenin Meydan Larousse'a yanlış geçtiğini söylemek münasebetsizliğinde bulundum. Halbuki ben onu, o eserin ve bu kelimeyi almış yegâne ihticaca sâlih eser olduğunu belirtmek için yazdım. 12 ciltlik bu dev eserin sahibi Safa Kılıçoğlu biraderimizin keyfi yerinde olmadığı bir ânına tesadüf etmiş; hayli öfkelenmiş. Ve bana bir mektupla serzenişte bulunmuş. Öfke baldan tatlıdır. Bu kadari ise te'yidi meveddet'e vesile olur, Safa Bey buyuruyorlar ki:

Sayın Burhan Felek Beyefendi,

25 mart 1974 tarihli «Milliyet» gazetesindeki fıkranızda televizyondaki «Hangisi Doğru?» programının tenkidini yaparken programda geçen «Dazara dazar» kelimesinin yanlış olduğunu ileri sürüyor ve «Gerçi Meydan Larousse «Dazara dazar» yazıyorsa da yanlışdır ve bunu selâhiyetle iddia edebilirim» diyorsunuz.

Hatırlayacağınız üzere «Meydan Larousse» hazırlanırken, Türkçe terim ve deyimlerin kontrolü uhdenize tevdi edilmişti. Bu kontrolün tarafınızdan yapılması için baskıdan evvel provaların birer nüshası size veriliyordu. Başlangıç harflerden olan (D) harfinde bir düzeltme işaretinize rastlayamadığımızdan kelimenin doğrusunu lûgat şefinden öğrenmek istedik. Gönderdiği cevabı takdim ediyorum. Neşretmek lütfunda bulunursanız Meydan Larousse büyük lûgat ve ansiklopedisini yanlışlarla mâlûl olmak iddianızdan kurtarmış olursunuz Bu vesile ile...

Safa Kılıçoğlu

Bu alingan ifadeli mektuba cevap vermeden evvel hemen söyleyeyim ki; Safa Bey bizim dostumuz da, hattâ yabancımız da olsa intizamla ve ciddiyetle ortaya koyduğu 12 ciltlik Meydan Larousse, hükümetin 40 senedir yapamadığı ansiklopedi hizmetini üç sene de parlak şekilde görmüş ve kütüphanemizi zenginleştirmiş olmak bakımından sonsuz takdire şayandır. Denebilir ki cumhuriyetin ellinci senesinde yaptığımızla İftihar edebileceğimiz birkaç eserden biridir. Bu bitti. Meydan Larousse'un yanlış olup olmadığına gelince; Dazara dazar sözü doğru da olsa her ansiklopedide olduğu gibi Meydan Larousse'da da yanlışlar vardır ve olacaktır. Ne kadar kontrol edilirse edilsin bu kadar büyük ve geniş bilgi eserlerinde yanlışlar olur. Bundan kaçınılması mümkün olmamıştır. Onun için her büyük eser, ilâvelerle bunları tashih eder. Bu beynelmîl ansiklopedi âleminde gelenekleşmiş bir usûldür. Umulur ki Meydan Larousse da aynı yoldan gitsin! Bunlar eseri daha mükemmel hale sokmanın alâmetleri sayılır. Ayıpları değil...

Benim Türkçe terimleri kontrol ettiğime gelince; Safa Beyefendinin de pek iyi hatırlayacakları gibi bu pek güç işe ben talip olmadım. Kendileri dâvet buyurdular. Ben izhar-ı acz ve başka zevafa teklif ettim. İsrar ettiler... Tevdi değil, rica ettiler. Benimle o zaman pek nazik konuştukları için bu kelimeyi tashihe cüret ediyorum ve ne kadar muvaffak olacağı meçhul olan bu eser için büyük masraflar edildiği özüyle sembolik bir de ücret teklif ettiler. İtiraz etmedim. Hakkaten Türkçe lûgat kısmı basılmadan evvel bana gelir, kontrolümden geçer, imzayla parafe edildikten sonra makineye verilir. Bu iş, harflerin küçüklüğü ve kelimelerin çokluğu sebebiyle güç bir işti; ama büyük hımmete küçük bir katkıda bulunmayı Türkçeyi seven bir Türk yazarı olarak vazife edinmiştim. Kader müsaade etmedi. Gözümde mühim bir ârıza oldu ve kontrolü yapmama mâni oldu. İtizar ettim. Kabul buyurdular. Hangi harfte işi bıraktım hatırlamıyorum. Belki bu kelimeyi de görmüş, dikkat etmemişimdir. Çünkü zaten gözlük üstüne lup ile okunan küçük harfleri bir müddet seçemez olmuşum. İmzalı provalarımda bu kelime tashih edilmeden geçmiş ise kaba-hatî bana aittir. Alenen özür dilerim. Ama kelimenin yanlış olduğunu söylemekle bu günahımı geç de olsa küçültmek isterim.

Lûgat şefinin vesikasını maalesef yersizlikten dolayı neşre edemedim. Kendilerinin bilgi'lerine hürmet ederim; ama ben bu kelimeyi derlemelerden değil, İstanbullu olan ve İstanbul Türkçesini pek iyi konuşan anamdan öğrendim. Lûgat şefinin kaynaklarına dikkat ettim. Hepsi yeni eserler. Eğer bu muhterem arkadaşımız Ahmet Vefik Paşanın Lehçe-i Osmani'sini araştırırsa kalın T [t] fashoda Tazura tazur, hattâ Şemseddin Sami Beyin Kaamûs-ı Türki'sinde aynı kelimeyi aynı imlâ ile bulurdu. Bildiği gibi Türkçede (ı) seslisi yerine göre (u) telâffuz edildiğinden İstanbul lehçesindeki Dazıra dazır'ın bu Tazur olduğuna şüphe yoktur; ama ben bunları bu hâdise çıktıktan sonra lûgat kitaplarında buldum. Aslında benim kaynağım, anamdan öğrendiğim kelimelerdi. Onun için fevrî olarak bu tashihi yaptım. Ve bunu o büyük esere hizmet için yaptım. Takdiri sizlere aittir.

